

1. UVOD

Uporedo sa razvojem i porastom međunarodne trgovine i jačanjem njenog uticaja na privredne tokove kako razvijenih zemalja, tako i zemalja u razvoju, pokazalo se da je potrebno unaprijediti sistem plaćanja, unificirati instrumente plaćanja i jednoobrazno tumačiti pravne osnove njihovog izdavanja.

Problem instrumenata platnog prometa u sistemu međunarodnih plaćanja javio se kada je trgovina izgubila značaj lokalne, pa i nacionalne razmjene dobara i počela da istupa na strana tržišta. U situaciji kada se kupac i prodavac nisu neposredno susretali, kada se zaključivanje kupoprodajnog ugovora, otpremanje robe i plaćanje robe više nije prostorno i vremenski poklapalo, međunarodna trgovina je počela da dobija nove oblike, koji su se sve više usavršavali; sa tim procesom su počeli da se razvijaju i usavršavaju instrumenti plaćanja. Time se nametnula potreba da se koriste najadekvatnije forme plaćanja koja učesnicima u međunarodnoj razmjeni pružaju optimalnu garanciju za zaštitu interesa i omogućavaju najbržu naplatu potraživanja.

Instrumentima međunarodnog platnog prometa moraju se u isto vrijeme zaštititi interesi i prodavaca i kupaca iz različitih zemalja. Uloga međunarodnog bankarstva u međunarodnom platnom prometu je nezaobilazna jer se svi poslovi odvijaju preko ovlašćenih banaka i/ili njihovih inokorespondentnih banaka – kontokorenata kod kojih banke imaju otvorene račune.

U međunarodnom bankarstvu važno mjesto zauzimaju inkaso poslovi. Oni su veoma atraktivni za banku jer se uz njeno posredovanje vrši naplata, a ne iziskuje korišćenje njenih sredstava. Do međunarodne dokumentarne naplate (inkaso) u međunarodnom platnom prometu dolazi kada prodavac-izvoznik ima poteškoća u prodaji robe na međunarodnom tržištu.

Zato dolazi do bankarskog posla u kojem banka preuzima obavezu da po nalogu i za račun nalogodavca (svog komitenta, prodavca) naplati potraživanje koje nalogodavac ima prema trećem licu (trasatu, kupcu) uz istovremenu predaju robnih dokumenata (koji prate i dokazuju da je roba prodana i izvezena), dok se nalogodavac obavezuje da će za to banci platiti proviziju i troškove nastale prilikom izvršenja naloga, čime se osigurava od rizika da izvrši plaćanje a ne dobije ugovorenu robu.

U međunarodnoj trgovinskoj praksi dokumentarni inkaso najčešće koriste firme iz Indije, koje žele da se probiju na strana tržišta i plasiraju svoju robu. Pošto je ovaj bankarski instrument međunarodnog plaćanja relativno nepovoljan za prodavca, zbog eventualnih problema u naplati, on se uglavnom i koristi kod preduzeća koja su spremna da se po svaku cijenu i uz veliki rizik „šire“ na nova inostana tržišta.

Prethodni sažeti uvod daje nam osnovu u znanju, potrebnu za početak razmatranja teme ovog diplomsko/specijalističkog rada pod nazivom "Važnost i uloga dokumentarnog inkasa u bankarskom sektoru Republike Srpske".